

Call for paper:**New Forms of Day Labour Work?**

Det svenske Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek (ARAB) arrangerer i samarbejde med Centrum for Arbetarhistoria, Landskrona, konferencen, der bærer undertitlen: "An international workshop on the historical development of temporary work agencies from a global perspective". Den afholdes i Stockholm d. 15. marts 2012.

Må let med konferencen er at bringe fagforeningsfolk og forskere sammen for i et historisk perspektiv at undersøge forholdet mellem fagforeninger, lønmodtagere og formidlere af korttidsarbejde. Konferencen vil ligeledes undersøge, hvordan korttidsarbejde har påvirket arbejderes mulighed for indflydelse. Ved at tage fat på disse emner vil konferencen give en debat, der har fyldt meget for fagforeningerne, en historisk dybde. Det er nemlig ikke nogen ny debat. Forskellige typer af hyret arbejdskraft har, siden opbyggelsen af de første fagforeninger, været et forhold, der udfordrede kravet om jobsikkerhed. Det globaliserede arbejdsmarked har, som følge af den globale konkurrence, i de seneste årtier været præget af buzzwords som fleksibilitet og effektivt. Virksomheder i landene omkring Nordatlanten har reduceret deres faste arbejdsstyrke, og bureauer, der organiserer midlertidige medarbejdere, er blevet en vigtig leverandør af arbejdskraft. Det har været en udfordring for, hvordan arbejdsmarkedet er blevet organiseret.

På konferencen efterspørges papers, der beskæftiger sig med:

- Lokale, nationale og internationale fagforeningers strategi i forhold til midlertidig arbejdskraft og udlejningsbureauer
- Lokale, nationale og internationale regler, love og aftaler med henblik på midlertidigt arbejde
- Organisation af medarbejdere ved udlejningsbureauer.
- Udlejningsbureauer som globalt fænomen.

Abstract bør ikke overstige 400 ord og indsendes senest i december 2011.

Konferencesproget er engelsk
Yderligere information:
Silke Neunsinger: silke.neunsinger@arbark.se

Afholdte konferencer**Dansk-russisk konference i Odense**

Den 16.-17. september 2011 afholdtes konferencen *Ko-mintern og de dansk-sovjetiske relationer* på Syddansk Universitet, arrangeret af Center for Koldkrigsstudier ved SDU, Arbejdermuseet og ABA (ABM). Dagenes hovedspændende oplæg, der alle hver især bidrog til forståelsen af emnet for konferencen og til de dertilhørende, kildemæssige udfordringer.

Særligt konferencens dansk-russiske karakter gav noget ekstra. For de fleste er det ikke hverdagskost at få førstehåndskendskab til den aktuelle russiske historieforskning og arkivsituation og vice versa for de russiske deltagere. Den sproglige barriere mellem dansk og russisk er jo desværre betragtelig, men med hjælp fra professionel simultantolkning blev den nedbrudt under konferencen.

Konferencen blev åbnet af SDU's rektor Jens Oddershede, ABM's direktør Louise Karlsskov Skyggebjerg og vicedirektør Mikhail Prozumenchikov fra Det Russiske Statsarkiv for Samtidshistorie (RGANI). Alle fremhævede det prisværdige i det dansk-russiske samarbejde for forskningen i kommunismens historie og satte deres lid til, at konferencen kun var starten på et frugtbart samarbejde mellem de involverede institutioner.

Thomas Wegener Friis fra Center for Koldkrigsstudier fortalte derefter om det bagvedliggende projekt, som konferencen indgår i, nemlig et forsknings- og arkivprojekt omkring de danske personsager i Kominternarkivet i Det Russiske Statsarkiv for Socio-Politiske Historier (RGASPI). Projektet inkluderer udover konferencen en russisk-dansk kildeudgivelse og en overførelse af kopier af personsagerne til ABM. Projektet ligger sig i kølvandet af østrigske erfaringer, som Peter Ruggenthaler fra Ludwig Boltzmann-Institut für Kriegsfolgen-Forschung i Graz derefter fortalte om, bl.a. det netop afsluttede østrigsk-russiske forsknings- og arkivprojekt om *Der Wiener Gipfel 1961: Kennedy – Chruščev*.

Som afslutning på åbnings-sessionen blev der underskrevet en samarbejdsaftale mellem SDU og RGANI, ligesom der også med projektet er indgået aftaler med RGASPI og Videnskaberne Akademi i Rusland.

Konferencens første faglige session var om Komintern, hvor Niels Erik Rosenfeldt sporede os ind på emnet med resultaterne fra sin doktorafhandling om Kominterns hemmelige apparat. Fra dette indblik i en næsten utrolig konspirativ verden skiftede fo-

kus til spørgsmålet om kontinuitet kontra brud i forbindelse med opløsningen af Komintern i 1943. Her betonedes både Natalia S. Lebedeva fra Videnskaberne Akademi og Mette Skak fra Aarhus Universitet kontinuiteten i henholdsvis arbejdsopgaverne, der overgik til SUKP, og kadresammensætningen i den kommunistiske verdensbevægelse før og efter opløsningen. Samtidig skete der flere ændringer i forholdet mellem Moskva og de nationale, kommunistiske partier, hvilket Nataliya Egorova ligeledes fra Videnskaberne Akademi kom ind på i sin gennemgang af omstændighederne omkring oprettelsen af Kominform i 1947.

Andendagen startede med en session om arkiver og litteratur vedr. kommunismens historie. Mikhail Prozumenchikov fra RGANI og Svetlana Rosental fra RGASPI gav fine introduktioner til russiske kilder til dansk kommunisme og dansk-russiske forbindelser i deres respektive arkiver i Moskva. Især omtalen af de danske personsager havde selvfølgelig særlig interesse i denne sammenhæng. Thomas Wegener Friis gennemgik de danske arkiver og den vigtigste litteratur om dansk kommunisme, mens Olga Pavlenko fra Det Russiske Statsuniversitet for Humaniora (RGGU) gav et spændende indblik i den russiske, historiske behandling af de dansk-sovjetiske relationer i mellemkrigstiden.

Anden session om biografier over danske kommunister samlede for det første op på erfaringerne fra slutningen af 1980'erne og første halvdel af 1990'erne, hvor den første oplægsleder, Kurt Jacobsen, var den første dansker i Kominternarki-

vet. For det andet bestod sessionen af repræsentanter for den nye generation af kommunistbiografer, Morten Møller fra Det Kongelige Bibliotek og Chris Holmsted Larsen fra ABM, der henholdsvis fortalte om Børge Houmann og om arbejdet med Otto Sand biografien.

Samlet set viste konferencen, at kommunismens historie er et levende forskningsfelt med forholdsvis gode betingelser. Forskerne er der, kilderne er der, den offentlige interesse er der og i dette her tilfælde har finansieringen takket været en bevilling fra Carlsbergfondet heldigvis også været her.

Nordic Cold War Cultures; Ideologies, Exchanges, Representations

Symposium i Reykjavik d. 23.-24. september 2011

Siden murens fald og den kolde krigs ophør er interessen for kulturelle og ideologiske spørgsmål nærmest eksploderet, hvilket har ledt til en langt bredere forståelse af den kolde krigs mekanismer og nye indgangsvinkler i koldkrigsforskningen. I september afholdtes et symposium om disse spørgsmål i en nordisk kontekst. Norske, finske, svenske, danske og islandske forskere mødtes for at udveksle forskningsresultater og synspunkter, og emnerne spændte vidt: fra islandsk kommunisme over amerikansk propaganda, civilforsvar, tekniske landvindinger, til repræsentationen af fortiden og kulturelt diplomati. Trods spændvidden var

det muligt at anlægge komparative vinkler på flere af de fremlagte resultater. Eftersom kultur er en bred størrelse, giver den mulighed for inddragelse af flere discipliner end den traditionelt politisk/økonomisk/militære i koldkrigsforskningen.

Diskussionerne lagde op til et udvidet syn på den kolde krig; ikke blot tværfagligt men også i tid. Trods sin nemt afgrænsede tidsperiode (1945-1991) trækker de kulturelle studier ofte tråde både fremad og bagud i tiden og giver mulighed for i højere grad at få øje på kontinuiteten i de (i dette tilfælde) nordiske landes kulturelle traditioner, og hvordan disse overlevede (også) en kold krig.

Sidst, men ikke mindst, afsluttedes symposiet med en diskussion af nutidens politiske fremstilling af den kolde krig og anvendelse af den i den nutidige politiske debat, og de forestillinger vi har om fortiden.

Symposiet var arrangeret af NORCENCOWAR (the Nordic and North/Central European Network of Cold War Researchers), EDDA – Center of Excellence og Historisk Institut ved Islands Universitet.

Intelligence in Central Europe

Den 3. november afholdt Ludwig Boltzmann Institut für Kriegsfolgenforschung i samarbejde med det østrigske og det danske kulturinstitut i Budapest konferencen "Intelligence Services in Central Europe during the Cold War". Konferencen samlede forskere fra Østrig, Ungarn, Tjekkiet, Italien og Rumænien for at diskutere ef-

terretningstjenesternes rolle i regionen. Konferencen fokuserede særligt på perioden fra Anden Verdenskrigs afslutning frem til midten af 1950'erne. Frem til Østrigs Staatsverdrag i 1955 og opstanden i Ungarn 1956 sydede og boblede kerneområderne i det gamle Habsburgske monarki med spioner fra det meste af verden. I konferencens to indledende foredrag blev perspektiverne af efterretningsforskningen i Øst- og Centraleuropa imidlertid trukket helt frem til i dag. Forcen ved forskningen i disse lande er naturligvis, at adgangen til arkivmateriale er uligbedre, end den er i Vesteuropa. Følgelig er det muligt at undersøge efterretningstjenesternes virkelighed fra det daglige og operativt banale frem til de øverste politiske beslutningstagere.

Konferencen var foruden to indledende key notes af Siegfried Beer og Thomas Wegener Friis opdelt i tre paneler:

- Spionage i Ungarn og Østrig. Oplæg af: Erwin Schmidl, Magdolna Barath, Laslo Ritter, Barbara Strelzl-Marx
- Centraleuropæiske hemmelige tjenester. Oplæg af: Philipp Lesiak, Katerina Lozoviukova, Stefano Bottoni
- Rekruttering og industrispionage. Oplæg af: Harald Knoll, Dieter Bacher, Walter M Iber, Peter Ruggenthaler

I det første panel blev det utrolig tydeligt, hvilken efterretningsmæssig smeltedigel Østrig var i perioden 1945-1955. Landet var delt mellem sejrsmagterne, der med i bagagen medbragte deres hemmelige tjenester. For amerikanerne og briterne var det en mulighed for at få et nærmere indtryk af deres tidligere allierede Sovjetunionen, der nu var den primære modstander un-

der den Kolde Krig. Problemet for de vestlige tjenester var blot, at de langt hen ad vejen ankom uforberedte og derfor faldt i hænderne på personer, der i høj grad havde deres egen agenda. Det kunne delvist være en politisk, men dog oftest snarere en økonomisk. Det udtrykte sig ved, at de bød sig til hos så mange efterretningstjenester som overhovedet mulig. Som Erwin Schmidl udtrykte det, så tilbød amerikanerne mange penge, og østrigerne var kun ivrige for at tage imod dem. Lazlo Ritter gav flere eksempler på sådanne personer og grupper med dubiøs karakter, som eksempelvis den tidligere SD-mand Wilhelm Höttl, der arbejdede for mindst amerikanerne, briterne, Organisation Gehlen, franskmændene og Sovjetunionen. Et andet var den "Ungarske Veteranorganisation", der var et netværk, der allerede var opbygget i slutningen af Anden Verdenskrig med henblik på stay-behind. Det kunne derfor hurtigt aktiveres, men viste sig i sidste ende at være dårligere end håbet. Det kom tydeligt til udtryk i en tværinstitutionel undersøgelse af det efterretningsmæssige udbytte af operationen, under hvilken repræsentanten for US Air Force skulle have udbrudt: "who is paying for this shit?". Selvom spionage kunne være en vej til hurtige penge, var det også en branche med meget stor erhvervsrisiko. Det kom tydeligt frem i Barbara Strelzl-Marx' oplæg "Shot dead in Moscow", der beskæftigede sig med de østriger og ungare, der blev dømt for spionage af de sovjetiske militærmyndigheder i Østrig i periode 1950-53 og efterfølgende henrettet i Moskva. Det drejede sig oftest om såkaldte "små

fisk”, eksempelvis jernbanearbejdere, der medvirkede ved oplæringen af ‘order of battle’.

Det andet panel præ senterede først og fremmest de foreløbige resultater af projektet “The role of the Czechoslovak Intelligence Services in Austria 1945-1989”, der gennemføres af Boltzmann instituttets afdeling i Raabs/Thaya på grænsen mellem Tjekkiet og Østrig. Projektet udnytter som et af de første af sin art i Vesteuropa de meget liberale regler i de tjekiske efterretningsarkiver fra den Kolde Krig. Og der er meget at undersøge, eftersom alene den tjekiske statssikkerhed havde 12.000 østrigere registreret af den ene eller anden grund. Dertil kom andre efterretningsorganer under militæret og under grænsetropperne.

Stefano Bottonis forskning i ungarske og rumænske arkiver var længere fremme, og han kunne derfor fremlægge interessante resultater om forholdet mellem den Socialistiske Republik Rumænien og Folkerepublikken Ungarn. På grund af de etniske spændinger i det nordvestlige hjørne af Rumænien var der tale om et betydningsfuldt forhold, der ikke blev bedre af Nicolaj Ceausescus udenrigspolitiske enegang i Warszawa-pagten. Efter opstanden i Prag i 1968 oprettedes dette år i Bukarest en særlig efterretningsafdeling (afdeling 0110), der skulle operere mod Rumæniens egne Warszawa-pagt-allierede, især de ledes Sovjetunionen og Ungarn. Afdelingen lancerede i 1970'erne efterretningsoperationer i Ungarn, der på sin side af alliancehensyn holdt sig tilbage. Dette var ikke populært i befolkningen, hvor kommunisternes tilbageholdenhed over for nabolande-

ne i nationalitets-spørgsmål let blev tolket som “unational” og derfor var med til yderligere at delegitimere det kommunistiske regime.

Konferencens sidste panel var hovedsageligt fokuseret på Sovjetunionen og lukkede på de østrigske forskeres store know-how på dette område. Peter Ruggenthaler fremhævede i sit oplæg, at efterretningsforskning i Rusland er vanskelig, fordi vigtige samlinger fra KGB og GRU er lukkede. Alligevel er det langt fra umuligt. Han tog her udgangspunkt i GRU-officeren Vitalij Nikolskijs erindringer og efterretningstjenestens samspil med de politiske beslutningstagere. Walter M. Iber betragtede industrispionagen nærmere og gav endnu et eksempel på den Kolde Krigs ofre: Hermine Rotter arbejdede i det sovjetiske selskab, der stod for olieproduktionen i Østrig, men arbejdede samtidigt for amerikanerne og blev afsløret deri. Hun blev 24 år gammel. Harald Knoll berettede om atomspionen “Eric” eller Engelbert Broda, som han hed ved borgerligt navn.

Samlet set gav konferencen et godt overblik over særligt den østrigske efterretningsforskning, der med udgangspunkt i god forståelse for Østeuropa, er velfunderet, særligt i forskningsmiljøerne i Graz. Desuden var der en livlig debat mellem forskerne fra de deltagende lande. Konferencen er den tredje i rækken af Østrig-Ungarske samarbejdskonferencer, der næste år gentages med et nyt samtidshistorisk tema.

Stasi i Norden og Gotland-manifestet

Den 26. og 27. september mødtes forskere fra hele Norden til konferencen “Stasi i Norden” i Visby i Sverige. Den var arrangeret i fællesskab af Hörgskolan på Gotland, Södertörn Hörgskola og Center for Koldkrigsstudier på Syddansk Universitet. Konferencen havde som sigte at tage pulsen på Stasi-forskningen i de seneste år i Skandinavien. Baggrunden for konferencen var ikke mindst, at Birgitta Almgreens nye bog “Inte bara spioner” netop var udkommet. Bogens helt særlige tilblivelse, hvor Birgitta Almgreen måtte gå rettens vej – i flere instanser – for at få adgang til svenske såkaldte “Rosenholz”-materiale, gav rig anledning til at diskutere kildesituationen inden for denne del af den nordiske efterretningsforskning. Spørgsmålet om kilder og arkiver kom derfor meget naturligt til at stå i centrum for mange diskussioner på konferencen, og endte ikke mindst med det “Gotlandsmanifest”, der blev vedtaget ved konferencens afslutning.

Et lille halvt hundrede konferencedeltagere havde fundet vej til Øn midt i Østersøen, der alene, qua sin beliggenhed, har en spændende efterretningshistorie både før og under den Kolde Krig. På konferencens første dag blev deltagerne præ senteret for overblik over henholdsvis Norge, Sverige, Finland og Danmark. Dette skete ved henholdsvis Helmut Müller-Enbergs, der aktuelt er gæsteforsker ved Hörgskolan på Gotland, Birgitta Almgreen fra Södertörns Hörgskola, Kimmo Elo fra Universitetet i Turku, og Thomas Wegener Friis fra Syddansk Uni-

versitet. I en nordisk sammenligning er forskningen i Danmark endnu længst fremskreden, mens den i Norge ikke har flyttet sig væsentligt de seneste ti år. I Sverige er emnet, der indtil for få år siden ikke nød nogen nærværende interesse, blusset voldsomt op siden Birgitta Almgrens nye bog. Almgrens bog ser nærmere på de godt halvtreds sager, som svensk SÄPO har undersøgt. Dette sker i anonymiseret form, men med beskrivelse af de enkelte sagsforløb. Det var således også afslutningen af dette forskningsprojekt, Almgreen præsenterede ved konferencen. Kimmo Elo viste resultaterne af et igangværende forskningsprojekt, der med en statsvidenskabelig baggrund søger at kvantificere og opstille modeller, ikke blot på de finske agentsager, men for hele Norden. Dette er sket på baggrund af data fra de såkaldte SIRA-databaser. Elo diskuterede desuden indgående såvel SIRA samt "Rosenholz" som kilder.

Konferencens anden dag rummede præsentationer fra en række svenske journalister og historikere. Det drejede sig om Svante Winquist fra Forenigen Sverige Ögon och Öra, journalisten Lena Breitner, og Björn Cederberg, der i 2007 udgav bogen "Kamrat Spion", hvor svensk "Rosenholz" for første gang blev omtalt. Cederberg kunne blandt andet præsentere en fortegnelse over registrerede svenskere hos Ministeriet for Statsikkerhed med statistik over hvilke enheder, det drejede sig om og over årsagerne. Lena Breitner fokuserede særligt på sagen IM "Taucher", der endnu har interessante uafklarede momenter. Præsentationerne de-

monstrerede den interesse i at forske i den hedengangne østtyske efterretningstjeneste, der er opstået i Sverige i de seneste år.

Konferencen afsluttedes med en omfattende debat om det nordiske "Rosenholz", der hidtil har været tilgængeligt i Danmark og Sverige, men udelukkende på særlige og privilegerede vilkår. Denne debat havde en helt særlig baggrund, idet forskere var blevet opmærksomme på et hidtil ukendt åbenhedsinitiativ i 2000. Dengang for 11 år siden havde den tyske efterretningskoordinator Ernst Uhrlau givet de nordiske ambassadører følgende forslag: "De 'Rosenholz'-dokumenter der befinder sig i USA og som giver henvisning til danske, finske, norske og svenske borgere, bør overgives til Stasiarkivet". De enkelte lande overvejede forslaget. Så vidt det pt. er muligt at fastslå, gik Danmark og Sverige ud fra, at "Rosenholz"-dokumenterne allerede befandt sig i Tyskland. Det finske sikkerhedspolitimeddelte det finske udenrigsministerium, at det ikke så grundlæggende hindringer for overdragelsen af information om finner i "Rosenholz" til Stasiarkivet. Departementschefen i det finske udenrigsministerium Jukka Valtasaari meddelte den 4. juli 2000 til sin regering: "Sverige, Norge og Danmark er parate til at støtte overdragelsen af materialet til Tyskland. Norge og Sverige har allerede svaret positivt". På denne baggrund fandt forskerne på konferencen, at det var tid til, at handling fulgte ord. Derfor vedtog de fire repræsentanter fra henholdsvis Danmark, Finland, Sverige og Tyskland, der havde talt på konferencens første dag, "Gotlandsmanifestet":

"Den østtyske statsikkerheds efterretningsaktivitet mod de nordiske lande er i dag fortid. Det er samtidshistorie og en vigtig del af international politik. I de forløbne 20 år har den fortrinsvis været genstand for undersøgende journalistik. Historikere og statsvidenskabsforskernes interesse er langsomt og sikkert vokset. Forskningen om den østtyske efterretningsvirksomhed bør dog være en integreret del af vores europæiske historie. Det er imidlertid endnu ikke tilfældet. En årsag er, at afgørende dokumenter fra den østtyske statsikkerhed endnu ikke er alment tilgængelige for forskningen. Det drejer sig om "Rosenholz"-dokumenterne om nordiske statsborgere. "Rosenholz"-dokumenterne om Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige befinder sig i CIA's arkiv i USA. Med det forslag tager vi tråden op fra den tidligere medarbejder i Forbundskanslerkontoret Ernst Uhrlau, der i dag er præsidet for Bundesnachrichtendienst. Allerede i februar 2000 foreslog han de nordiske ambassadører at dokumenterne blev overgivet til Stasiarkivet. Et forslag som ingen af de Nordiske lande protesterede imod, men som alligevel aldrig blev gennemført. Vi opfordrer de nordiske regeringer til at stille "Rosenholz"-dokumenterne til rådighed for Stasiarkivet, som har ansvaret for den historiske bearbejdning og beskyttelse af personfølsomme oplysninger fra DDR's historie. Tiden er inde til, at historiske dokumenter om den østtyske efterretningsvirksomhed i Norden overlades til den historiske forskning. Visby 27. september 2011 Birgitta Almgren (Sverige) Thomas Wegener Friis (Dan-

mark)

Kimmo Elo (Finland)

Helmut Müller-Enbergs (Tyskland)

Reaktioner på manifestet kan findes på:

http://www.sdu.dk/Om_SDU/Institutter_centre/C_koldkrig/Presserum/Gotland-manifestet

Nyt fra ABA

Lydoptagelser af DKP's centralkomitemøder

Søndag den 3. marts 1963 tog Danmarks Kommunistiske Partis centralkomite en historisk beslutning, som vi i dag kan være glade for. De besluttede nemlig, at centralkomiteens møder fremover skulle optages på bånd.

Det var ingen nem beslutning for centralkomiteens medlemmer, og der var bestemt heller ikke enighed om det. Flere udtrykte skepsis overfor tiltaget og spurgte ind til, hvad der skulle ske med det spolebånd, som optagelsen blev optaget på.

Kaj Hansen fra Odense, det senere folketingsmedlem, formulerede det så dan her:

“Jeg vil i hvert fald gerne vide, hvor længe man skal opbevare det bånd. For hvis det overhovedet skal bruges, så må det være på den betingelse, at det slettes ligeså snart det er skrevet af. Vi skulle jo nødig komme ud for, at et bånd bliver spillet i Aktuelt Kvarter [DR's nyhedsprogram] eller refereres andet sted.”

Selvom afskrift og efterfølgende sletning indgik i forslaget, blev det kun vedtaget med et lille flertal med 9 for og 5 imod. At

optage et møde stred for flere medlemmer med, hvad de synes var klogt at gøre i forhold til en omverden, der var grundlæggende fjendtligstillet og med glæde ville udnytte et indblik i de interne diskussioner i det kommunistiske parti.

Optagelsen fra mødet den 3. marts 1963 blev formentlig slettet. I hvert fald har vi nu kun en afskrift af lydoptagelsen. Til gengæld er båndene gemt fra slutningen af 1964 og helt frem til 1991. Det lader altså til, at partiet allerede to år efter opgav at lave afskrifter efter alle møder og i stedet valgte at gemme båndene.

Hovedparten af båndene blev afleveret til ABA i forbindelse aflevereingen af partiarkivet til ABA i 1989-1990 og har siden ligget stort set ubenyttede hen. Ét spolebånd, der har været forseglet og opbevaret hos parti-sekretær Poul Emanuel, er senere kommet til ABA fra Tage Revsgaard Andersen i 2009. Det var optagelsen af centralkomite-mødet 10.-11. januar 1970, hvor Hanne Reintoft efter en heftig diskussion blev godkendt som nyt medlem af partiet. Denne optagelse er bl.a. blevet benyttet i artiklen “Partiets grå eminence? Ib Nørund og de interne magtkampe i DKP i 1970'erne” i Arbejdermuseet & ABA's Årbog 2009 (2010).

Arne Hardis har ligeledes haft adgang til optagelserne. I “Idealisten. En biografi om Hans Scherfig” (2008) bruger han kilden til at afdække Scherfigs helhjertede støtte til eksklusionen af sin tidligere, nære ven Carl Madsen i maj 1975.

Der er gemmer sig sikkert mange andre gode historier i disse unikke optagelser – historier, der formentlig kan være med til

at nuancerer vores forståelse af det danske kommunistparti. For her kan man få et indblik i de interne diskussioner, der sjældent blev luftet udad til, ligesom det også vil være muligt at undersøge, om der blev sagt noget andet internt end offentligt.

I første omgang har vi fået digitaliseret og tilgængeliggjort 195 spole- og kassettebåndsoptagelser fra perioden 1964 til 1979. I form af 455 filer er der således nu adgang til omkring 600 timers centralkomitemøder. Plus et par enkelte andre møder og konference, der har været på de samme bånd. Optagelsesrækken af centralkomitemøderne er ikke komplet. Enkelte møder enten mangler eller er kun delvist.

Lydfilerne er tilknyttet de relevante poster i den elektroniske registrant over DKP's arkiv i ABA's bibliotek- og arkivsystem. Materialet er klausuleret til forskningsbrug som resten af DKP's arkiv og kan, når tilladelse foreligger, kun benyttes på ABA's læsesal.

Udstilling

En ny og anderledes oplevelse af historien om arbejderbevægelsens begyndelse

I 1870'ernes dramatiske kamp for bedre leve- og arbejdsvilkår kan nu opleves på Arbejdermuseet i den nye installation “En bygning vi rejser. En fortælling om arbejderbevægelsens fødsel”.

D. 5. maj 1872 blev København's Fælled omdannet til en slagmark. Politiet blev sat ind mod danskere arbejdere, der de-

Den tidlige arbejderbevægelses historie formidles på en ny måde på loftet over festsalen i Arbejdermuseet.

monstrerede, mod “kapitalens” magt, arbejdsdage på op til 14 timer og dårlige levevilkår i de mørke baggårde. Historien om begivenhederne op til og efter Slaget på Fælled kan nu opleves på Arbejdermuseet.

Helt oppe under taget – på loftet over den smukke gamle festsal – kan man nu se og høre en lys- og lydfortælling om tiden fra arbejderbevægelsens spæde begyndelse, hvor stikkeri og overgreb fra politiet var dagligdag, over Slaget på Fælled i 1872 og frem til bygningen af forsamlingsbygningen i 1879. Her kan de besøgende møde socialisten Louis Pio og hans indædte modstander politimester Crone, som med alle midler søgte at bekæmpe socialismens fremmarch. Man kan høre stikkeren, der hviskende beretter om sine observationer i dansesalon Phoenix, og man kan stå på

Fælledens græs og fornemme de voldsomme kampe omkring sig.

Fortællingen er udarbejdet i samarbejde med Dokumentariatet, der har skabt et dramatisk lydunivers understøttet af lys- og videoinstallationer. Der er tale om en helt ny formidlingsform, hvor sanseligheden er i centrum, og hvor det digitale univers smelter perfekt sammen med den historiske bygning. Tanken med installationen har været at fortælle den dramatiske historie om arbejderbevægelsens begyndelse på en stemningsfuld og original måde.

Installationen “En bygning vi rejser” vises alle dage kl. 14 for museets gæster – dog ikke, når der er arrangementer i festsalen. Der er max. plads til 30 personer pr. fremvisning. *Spørgsmål om ændringer i den*

daglige fremvisning kan rettes til telefon 33 93 25 72

Bestilling af private fremvisninger kan ske ved henvendelse til Arbejdermuseets besøgsbestilling mandag-torsdag mellem kl. 13-15.45 på telefon 33 48 03 30.

Under eget tag. Arbejdernes første forsamlingsbygning 1879-1983

En helt ny interaktiv filminstallation på Arbejdermuseet kan du opleve historien om arbejdernes første forsamlingsbygning i Danmark.

Via touchborde kan du gå på opdagelse i de 18 korte film, der fortæller historien om forsamlingsbygningens opførelse i 1879 og de mange aktiviteter, der er foregået her siden da.

Publikum kan ved at lege med filmsekvenserne få historier om festsalen, og de utallige faglige møder, jubilæer, juletræsfester, begravelser og baller, som er

holdt her. Men man kan også få et indblik i hele det politiske hus, hvor fagforeningskontorer og mødelokaler har udgjort kernen i arbejderbevægelsens akti-

viteter gennem mere end 100 år.

Installationen er udviklet i samarbejde med den prisvindende designgruppe Oncotype.